

Vergaderjaar 2008–2009

31 700 XIV

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2009

Nr. 38

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 november 2008

Op 11 september jongstleden (08-LNV-108) ontving ik van u, namens de vaste commissie voor LNV, het verzoek om een reactie op het onlangs verschenen rapport «Quick-scan verstoring fauna door laagvliegen» (Van der Grift et al., Alterra-rapport 1725). Hierbij geef ik u mijn reactie op dit rapport, mede namens de staatssecretaris van Defensie.

Achtergrond: SMT-2 en evaluatie

De planologische kernbeslissing Tweede Structuurschema Militaire Terreinen (SMT-2) uit 2005 wijst de ligging van de laagvlieggebieden en -routes voor militaire luchtvaart in Nederland aan. Het SMT-2 kondigt daarnaast een evaluatie aan van het gebruik van deze laagvlieggebieden en -routes. Deze evaluatie heeft betrekking op zowel overlastaspecten van laagvliegen als effecten op natuurwaarden van laagvliegen. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie zal bezien worden of het wenselijk en mogelijk is om laagvlieggebieden en -routes anders te situeren of anders te gebruiken.

Literatuuronderzoek naar effecten op natuurwaarden

De evaluatie vormde voor mij, als mede-ondertekenaar van het SMT-2, een aanleiding om literatuuronderzoek te laten verrichten naar de mogelijke verstoring van fauna in beschermde natuurgebieden. Dit onderzoek is uitgezet en begeleid in samenspraak met het ministerie van Defensie. Resultaat van het onderzoek is het hierboven genoemde rapport. Het rapport geeft een overzicht van de beschikbare wetenschappelijke kennis over effecten van laagvliegen op fauna. Het gaat daarbij om beschermde soorten in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en/of in Natura 2000-gebieden.

Het rapport trekt conclusies over de effectkansen van laagvliegen in de verschillende laagvlieggebieden en op de verschillende laagvliegroutes.

Concreet onderscheidt het rapport laagvlieggebieden en -routes met een grote, matige en kleine effectkans. Het doet enkele algemene aanbevelingen om met deze effectkans om te gaan:

«Op basis van het onderzoek zijn er drie algemene aanbevelingen te formuleren:

- (1) heroverweeg het gebruik als laagvlieggebied voor gebieden die relatief klein zijn, maar waarvoor wel een hoge effectkans voor verstoring van gevoelige natuurwaarden geldt;*
- (2) onderzoek de mogelijkheid om de begrenzingen van het laagvlieggebied of de laagvliegroute aan te passen waardoor natuurkernen met gevoelige natuurwaarden net buiten in plaats van binnen het gebied/de route vallen;*
- (3) onderzoek of het mogelijk is om ruimtelijke en/of temporele restricties aan de laagvliegactiviteiten te stellen, waarbij kwetsbare plekken en perioden zoveel mogelijk worden gemeden.»*

De door Alterra verrichte studie geeft overigens slechts inzicht in de *mogelijkheid* van het optreden van versturende effecten op natuurwaarden in absolute zin, zonder deze effecten te relateren aan instandhoudingsdoelstellingen voor specifieke Natura 2000-gebieden, plaatselijke omstandigheden als milieu- en watercondities of mogelijkheden om (anders dan met betrekking tot het vliegen zelf) mitigerende maatregelen te treffen. Het nu voorliggende rapport geeft dan ook geen inzicht in de *noodzaak* om de maatregelen die het voorstelt ook daadwerkelijk te treffen.

Aanbevelingen en maatregelen

Ik stel de praktische insteek van het rapport op prijs en neem de aanbevelingen die het doet serieus. Het is in dit stadium echter nog niet mogelijk om te besluiten over het al of niet overnemen van de aanbevelingen en maatregelen. Zoals het rapport zelf namelijk al aangeeft (in hoofdstuk 11):

«Het betreft «mono-disciplinaire» aanbevelingen, alleen gebaseerd op ecologische inzichten die dit onderzoek heeft opgeleverd. Andere aspecten, zoals geluidhinder voor mensen, verstoring van landbouwhuisdieren of militaire belangen, zijn niet betrokken. Na integratie van alle aspecten kan daarom een ander «eindplaatje» ontstaan.»

In de uiteindelijke evaluatie zullen op basis van een afweging van alle betrokken belangen keuzes gemaakt moeten worden met betrekking tot de ligging en het gebruik van de laagvlieggebieden. De aanbevelingen van het voorliggende rapport zullen hierbij een rol spelen.

Vervolg

De staatssecretaris van Defensie hoopt de Kamer begin volgend jaar te kunnen berichten over de voortgang van de evaluatie en de beoogde tijdsplanning om tot afronding hiervan te komen.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg